

ASPECTE PRIVIND INFORMAȚIILE ȘI DECIZIILE CONTABILE

SABINA-CRISTIANA MIHALACHE*

Some aspects concerning accounting information and accounting decisions

Abstract

The accountants need to make choices to recognize, evaluate and classify business transactions for assuring true and fair value of information. In this paper we try to classify these choices so that called accounting decisions. Also we try to view them in an informational perspective knowing the importance that accounting information has in the process of making business decisions.

Keywords: business decision, accounting decision, accounting information

Introducere

Mulți autori de specialitate, ce definesc contabilitatea ca o tehnostiință susțin că informația contabilă, datorită specificului ei predominant numeric, se plasează în perimetrul obiectivității și exactității. Dar este bine cunoscut că informațiile contabile au ca punct de plecare, două surse diferite și inegale sub aspect calitativ. Astfel, cele provenite ca urmare a tranzacțiilor desfășurate pe diferitele piețe, sunt observate din momentul apariției, în cursul exercițiului financiar, și au un caracter riguros și obiectiv. Altele, cunoscute la sfârșitul exercițiului, sunt în mare măsură consecința unor estimări, și reflectă politicile contabile ale conducerii întreprinderii. Chiar în condițiile existenței unor reguli a parent stricte, profesionistul contabil poate să procedeze la efectuarea de alegeri, dispunând pentru descrierea faptelor, de o marjă de libertate care să conducă la o interpretare subiectivă a acestora. [Toma, C., 2004, p.129]

Decidentul economic, la nivel microeconomic, are nevoie de informații care provin atât din mediul extern cât și din mediul intern. Informația contabilă este esențială în luarea deciziilor economice de către factorii de conducere. Contabilitatea realizează o prelucrare a datelor furnizate de tranzacțiile și evenimentele economice desfășurate la nivelul unei firme oferind o informație financiară (dacă îmbracă forma unei informații evaluate monetar), nefinanciară (dacă se exprimă cantitativ) sau/și contabilă (dacă a fost supusă unui proces de prelucrare a datelor specific contabilității).

* Doctorand la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor

În preocuparea lor de a furniza o imagine fidelă în scopul de a ajuta decidenții, contabilii aplică un raționament (așa numitul raționament profesional conform Standardelor Internaționale de Contabilitate / Raportare Financiară), iau decizii în vederea folosirii unui tratament sau al altuia pentru a realiza o bună informare.

Raționamentul profesional

Așa cum arată un asociat al unei firme franceze de audit și contabilitate: contabilitatea nu mai este o știință exactă, pentru că obținerea de informații pertinente impune efectuarea de raționamente pentru fiecare caz în parte. [Istrate, C., 2004, p.190]

Contabilitatea financiară oferă informații financiare utilizatorilor externi. Este și motivul pentru care este denumită așa. Trebuie reținut însă că ea aplică un tratament contabil asupra datelor reprezentate de evenimentele economice în scopul oferirii informației financiare. Deciziile economice privesc funcționarea optimă a firmei atât pe termen lung, cât și pe termen scurt. Deciziile financiare se referă la utilizarea instrumentelor financiare fie pentru acoperirea riscurilor financiare ale întreprinderii, fie în scop speculativ. Ele se manifestă în condițiile existenței unei piețe de capital unde investitorii de capital negociază prețul titlurilor oferite de firme cotate pe respectiva piață de capital.

Rolul major al contabilității de gestiune este de a produce informații care să permită *modelarea relației* dintre resursele mobilizate și consumate și rezultatele obținute în contrapartidă; într-o *optică previzională*, contabilitatea de gestiune ajută *decidenții*, iar într-o *optică retrospectivă*, măsoară *performanțele*. [Bouquin, H., 2004, p.65]

Contabilitatea managerială pune în centrul atenției decidentul contabil. El trebuie să se ocupe de planificare și bugetare, de evaluarea performanțelor și de controlul costurilor astfel încât obiectivele generale ale firmei să poată fi atinse. Lipsa de normare în domeniul contabilității de gestiune pune contabilul în situații ambigue în care trebuie să-și dovedească veleitățile de decident. Mai mult, în condițiile trecerii la Standardele Internaționale de Contabilitate contabilii trebuie să apeleze la raționamentul profesional în aplicarea tratamentului de bază sau al celui alternativ în problemele de constatare, evaluare și clasificare. Principalele arii în care estimările și raționamentele managementului contabil au un rol important sunt următoarele: imobilizările corporale și necorporale; investițiile financiare; constituirea de provizioane pentru elementele de activ; contractele pe termen lung; determinarea provizioanelor și a datoriilor contingente; raportarea pe segmente. [M.F.P., 2001, p.312]

Deciziile contabile

Gestiunea contabilă a întreprinderii constă în administrarea acesteia, respectarea reglementărilor cu caracter contabil, astfel încât, prin deciziile și acțiunile întreprinderii, să se respecte obiectivul fundamental al *imaginii fidele*.

Obiectivul situațiilor financiare este de a furniza informații despre poziția financiară, performanțele și modificările poziției financiare a întreprinderii, care sînt utile unei sfere largi de utilizatori în luarea deciziilor economice. [IASB, Cadrul general, paragraf 12]

De multe ori, urmând obiectivele manageriale ale conducătorilor întreprinderii, contabilul va fi tentat să facă o alegere subiectivă: [Popescu, A.F., 2004, p.653]

1. **de diminuare a rezultatului:** prin exagerarea cheltuielilor cu amortizările și provizioanele pentru riscuri și cheltuieli; prin exagerarea cheltuielilor generale; prin subevaluarea stocurilor etc.;

2. **de creștere a rezultatului:** prin estimarea la un nivel insuficient a provizioanelor pentru depreciere; prin degajarea unui profit dintr-o operație de leasing financiar; prin abandonul de creanțe în interiorul unui grup; prin reestimarea valorii activelor ca urmare a fuziunilor între societăți; prin încorporarea cheltuielilor financiare în costul de achiziție al unei imobilizări sau al unui stoc; prin neactualizarea unei creanțe la termen și negeneratoare de dobânzi.

Până acum am încercat să subliniez că activitatea contabilului nu se rezumă la cea de înregistrare a actelor economice la nivelul unei firme și a cunoaște tehnica înregistrării în conturi nu solicită abilități de decident și implicit nu transformă contabilul într-un membru al echipei de conducere. Robert Kaplan susține că echipa care creează valoare pentru o organizație este cea în care sunt implicați și contabilii și că aceștia trebuie să participe la formularea și implementarea strategiilor într-o organizație.

Identificarea activităților care reprezintă decizii trebuie realizată cu atenție, pentru că nu orice activitate efectuată de un contabil implică o decizie. Aceste decizii constau în alegerea dintr-un set de alternative posibile.

Cercetările în domeniul deciziilor contabile nu sunt numeroase deși există numeroase studii privind rolul contabilității și a informației furnizate de aceasta în procesul decizional. În domeniul cercetărilor privind managementul organizației termenii consacrați sunt cei legați de decizia economică.

Domaniul deciziei contabile își dovedește importanța odată cu reconsiderarea responsabilităților și atribuțiilor contabilului șef în cea de director economic. Aceasta nu a fost o întâmplare cauzată de adoptarea în managementul firmelor românești a structurilor organizației capitaliste. Această funcție a profesionistului contabil și anume aceea de director economic îmbracă anumite tipuri de responsabilități specifice activității manageriale. Directorul economic este cel care răspunde de gestiunea organizației, se ocupă de controlul respectării directivelor managementului superior și de administrarea eficientă a resurselor organizației. Managementul înseamnă planificare, organizare, coordonare, conducere și control. A fi șef înseamnă în opinia noastră nu numai a conduce și considerăm că în cadrul funcției financiar-contabile a întreprinderii se exercită toate atributele managementului. Astfel putem vorbi de un management contabil al întreprinderii.

Prezența multor opțiuni în referențialul contabil al unei țări, ca de altfel și prezența mai multor referențiale în sistemul contabil al unei țări sau a dificultăților generate de comparațiilor internaționale, diversitatea politicilor contabile și a tehnicilor de estimare poate să creeze o stare de cvasianarhie cu consecințe grave asupra procesului decizional. [Feleagă, N., Malciu, L., 2002, p.18]

La întrebarea „dacă există un singur adevăr contabil?” răspunsul este categoric negativ, dar se poate răspunde că totuși contabilitatea furnizează fiecărui protagonist la viața economico-socială adevărul de care acesta are nevoie. [Pop, A., 2002, p.15]

Analiza evenimentelor economice din practica întreprinderii relevă probleme legate de cuantificare: **problema constatării, problema evaluării și problema clasificării.** Aceste trei probleme stau în prezent la baza aproape oricărei decizii majore din domeniul contabilității financiare și aplicării politicilor contabile.

În tabelul nr. 1 sunt delimitate deciziile din contabilitate și rezultatul luării lor.

Astfel pot fi enumerate următoarele decizii în activitatea de **gestiune a activelor**, reprezentate prin imobilizări, stocuri și active lichide: alegerea unei metode de

amortizare a imobilizărilor; alegerea unei metode de evaluare a fondului comercial; alegerea sistemului de inventariere; alegerea unei metode de evaluare a ieșirilor de stocuri; evaluarea creanțelor în funcție de anumite baze de evaluare; problema valorii juste la evaluarea activelor, a reevaluării în cazul folosirii costului istoric la înregistrarea imobilizărilor; aplicarea tratamentului de bază sau a celui alternativ la clasificarea și recunoașterea elementelor de activ.

Decizii în activitatea de gestiune a datoriilor: evaluarea datoriilor în funcție de anumite baze de evaluare; aplicarea tratamentului de bază sau alternativ la clasificarea și recunoașterea acestora; clasificarea și distincția în datorii, datorii contingente sau provizioane după caz; clasificarea operațiunilor de leasing; clasificarea instrumentelor financiare, evaluarea și contabilizarea lor ca active sau datorii financiare, riscul de credit, problema valorii juste în evaluarea instrumentelor financiare; problemele legate de contabilitatea de acoperire a riscului de credit provocat de utilizarea instrumentelor financiare derivate; gestiunea fiscală.

Decizii în activitatea de gestiune a capitalurilor întreprinderii: dimensionarea primelor de emisiune și rambursare; gestiunea subvențiilor pentru investiții; clasificarea instrumentelor financiare în elemente de datorii sau capitaluri proprii.

Tabel 1 Deciziile contabile și rezultatul adoptării lor în gestiunea firmei

Aria de aplicabilitate	Denumire	Detaliere	Rezultat
Contabilitate financiară	Constatare Evaluare Clasificare	Decizii care țin de raționamentul profesional în realizarea gestiunii contabile a patrimoniului firmei	Prezentarea informațiilor financiare utilizatorilor externi, folosite de către aceștia în luarea deciziilor de finanțare și investiții
Contabilitate de gestiune	A produce sau a cumpăra (make or buy) Politici privind cheltuielile de capital și de gestiune Atribuirea costurilor produselor și serviciilor	Decizii care țin de managementul performanțelor (balanced scorecard, tablouri de bord) și urmărirea atingerii nivelelor planificate prin bugete	Prezentarea informațiilor către conducerea întreprinderii pentru planificare, control și luarea deciziilor economice (în special cele legate de activitatea curentă de exploatare)

Gestiunea internă relevă probleme legate de: evaluarea performanțelor; planificare și bugetare (urmărirea atingerii nivelelor planificate prin bugete); metodele utilizate pentru atribuirea costurilor produselor și serviciilor; previziuni; evaluarea fiecărei zone de responsabilitate din cadrul unei firme; determinarea cauzelor abaterilor și luarea măsurilor necesare; bugetarea cheltuielilor de capital; decizii de tip a produce sau a

cumpăra; decizii privind comenzile speciale; politici privind cheltuielile de capital și de gestiune; menținerea controlului asupra costurilor de producție (compararea continuă a costurilor bunurilor obținute cu veniturile așteptate din vânzarea produselor); controlul structurii stocurilor (există suficiente bunuri produse, materii prime și produse în curs de execuție pentru a face față cererii viitoare); analiza punctului critic.

Deciziile contabile pentru gestiunea activelor, datoriilor și a capitalurilor proprii sunt luate de către directorul economic împreună cu ceilalți contabili din cadrul departamentului financiar-contabil care pe baza informațiilor din contabilitatea financiară, a mediului economic, a normelor și standardelor existente în domeniu și a analizei efectuate pe baza informațiilor deținute oferă soluțiile adecvate. De reținut că toate aceste decizii nu se supun aprobării managerului general, ele trebuie adoptate sau aprobate de directorul economic, iar informația rezultată în urma adoptării unor asemenea decizii intră în circuitul informațional al firmei concretizându-se în ieșire la nivelul sistemului contabil și intrare pentru sistemul activelor, datoriilor sau capitalurilor proprii. Documentele justificative aferente informațiilor reprezentate de aceste decizii contabile sunt deciziile managerului economic și hotărârile sau așa numitele aduceri la cunoștință sau înștiințări.

Deciziile pentru gestiunea internă sunt luate de directorul economic sprijinit de contabili de gestiune executanți care pe baza informațiilor referitoare la costuri sau activități oferă soluții pentru gestionarea costurilor, evaluarea performanțelor precum și pentru bugetarea și planificarea activității.

Concluzii

Întrebarea care se pune în acest demers este: *folosește informația contabilă în luarea deciziilor contabile?* Decizia contabilă realizează o prelucrare a datelor primare furnizate de sistemul tranzacțiilor și evenimentelor economice. Părerea noastră este aceea că informația contabilă folosește în deciziile contabile legate de gestiune (decizia de tip a produce sau a cumpăra, dimensionarea bugetelor, evaluarea performanțelor managerilor). În figura nr.1 am prezentat legătura dintre informația contabilă și decizia contabilă.

A doua întrebare care se pune este: decizia contabilă este o decizie economică? Decizia contabilă este o decizie economică în măsura în care aceasta are loc într-o întreprindere și are legătură cu viața economică a acesteia. Dar deciziile contabile au legătură în mod special cu gestiunea activității, contabilitatea fiind cunoscută ca o știință a gestiunii afacerilor. Optica continuării activității este un principiu pentru contabilitate și un obiectiv pentru management.

A treia întrebare care se pune este: decizia contabilă este o decizie de exploatare, o decizie de investiții sau o decizie de finanțare? Ciclurile de activitate economică ale întreprinderii se împart în: ciclul de investiții, ciclul de exploatare și ciclul de finanțare. În cadrul acestora se iau decizii contabile pentru a oferi informații pertinente utilizatorilor interni și externi. În concluzie decizia contabilă este specifică tuturor ciclurilor de activitate ale întreprinderii.

Ce înseamnă acest lucru pentru utilizatorii de informații? Utilizatorul de informații financiar-contabile se află de obicei într-un mediu informatizat, are nevoie de un sistem informatic care să-i ofere condițiile pentru satisfacerea necesităților sale decizionale. În

fond la baza luării deciziei stau informațiile și cunoașterea. Transpus în contabilitate: la baza luării deciziei contabile stau informațiile și cunoașterea contabilă.

Sistemele informatice actuale de prelucrare automată a datelor sunt orientate pe tranzacții (mai exact pe document justificativ). Este de ajuns ca un contabil să se priceapă să opereze un document justificativ și soluția înregistrării în contabilitate este oferită de aplicația informatică.

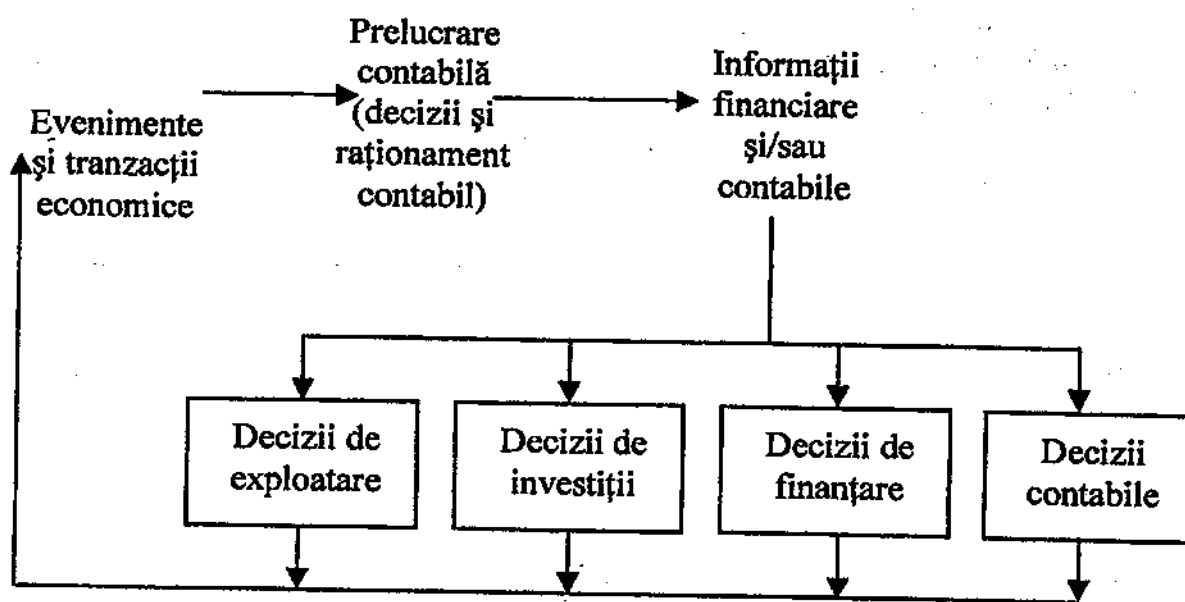

Fig. 1 Informația și decizia contabilă

În contextul în care se dovedește că un contabil aplică o cunoaștere, un raționament și chiar ia decizii în rezolvarea problemelor contabile credem că în condițiile trecerii la Standardele Internaționale de Raportare Financiară aplicațiile informatice trebuie să includă mai multe posibilități de analiză a informațiilor pentru a ajuta decidenții.

Bibliografie

1. Amat, O., Gowthorpe, C., *Creative Accounting: Nature, Incidences and Ethical Issues*, aflat la <http://www.econ.upf.es/docs/papers/downloads/749.pdf>;
2. Bouquin, H., *Contabilitate de gestiune - traducerea și studiul introductiv* prof.univ.dr. Neculai Tabără, Ed. TipoMoldova, Iași, 2004;
3. Duțescu, A., *Informația contabilă și piețele de capital*, Editura Economică, București, 2000;
4. Duțescu, A., *Ghid pentru înțelegerea și aplicarea Standardelor Internaționale de Contabilitate*, Editată de C.E.C.C.A.R., București, 2001;
5. Feleagă, N., Malciu, L., *Politici și opțiuni contabile – Fair Accounting versus Bad Accounting*, Ed. Economică, București, 2002;
6. Ionașcu, I., *Dinamica doctrinelor contabilității contemporane*, Ed. Economică, București, 2003;
7. Minu, M., *Contabilitatea ca instrument de putere*, Ed. Economică, București, 2002;
8. Pop, A., *Contabilitatea financiară românească armonizată cu Directivele Contabile Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate*, Ed. Intelcredo, Deva, 2002;

9. Popescu, A.F., *Metode și tehnici de conciliere a divergențelor dintre contabilitate și fiscalitate în contextul aplicării Standardelor Internaționale de Contabilitate*, Congresul profesiei contabile din România, *Armonizare sau convergență în Standardele Internaționale de Contabilitate*, București, 2004, aflat la <http://www.ceccar.ro/> ;
10. Ristea, M., *Opțiuni și metode contabile de întreprindere*, Editura Tribuna Economică, București, 2001;
11. ***, Ordinul Ministerului Finanțelor nr.94/2001 pentru aprobarea reglementărilor contabile armonizate cu Directiva a IV-a a Comunităților Economice Europene și cu Standardele Internaționale de Contabilitate;
12. ***, *Standardele Internaționale de Contabilitate*, Editura Economică, 2002;
13. ***, *Normalizare și armonizare în contabilitatea românească*, Ed. Sedcom Libris, Iași, 2004.